

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Præcellentia Episcopalis Dignitatis

Alzedo, Mauricio de

Lugduni, 1630

De Episcopalis nominis significatione. cap. 9.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62394](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62394)

DE EPISCOPALIS NOMINIS
SIGNIFICATIONE.

CAPVT NONVM.

1 EPISCOPALIS nominis definitio hæc est, (Secundum Isidor. Pelusiotam, in Epistola 71. lib. 2.) Episcopus, dicit ille, nihil aliud est, quam is, qui omni potestate & principatu superior est. Diuus Ignatius in epistol. 2 ad Trallianos. Filefacus de sacra Episcoporum auth. cap. 1. §. 1. vers. 2. fol. 2. Pineda en la monarchia Eccles. tom. 1. lib. 1. cap. 2. §. 2. fol. 5.

2 Et vocatur Speculator, sine explorator, ab ἐμοροπέω quod est considero, Cicero scribit se episcopum designatum à Pompeio, vt oram Campaniæ maritimam specularetur: nam episcopi est explorare quomodo quilibet subditorum viuat. c. clericos, 21. dist. Innocent. III. de sacro altaris mysterio, lib. 1. cap. 7. Duran. in rational. diuinor. c. de Episcopo, lib. 2. Probus in addit. ad prefat. Ioan. Monach. in 6. decretal. num. 3. Stronica de vera religione, lib. 3. cap. 28. col. 10. Syluester verbo Episcop. num. 1. Graffis in decis. lib. 3. cap. 2. num. 1. Petrus Gregorius syntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 2. num. 1. Biaxio in director. cap. 51. num. 18. part. 3. Toletus lib. 5. cap. 3. num. 1. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. num. 1. Sebastianus de Medicis de legibus, part. 3. quæst. 14. Gamberus de offic. Legati, fol. 25. num. 8. Selua de beneficiis, part. 1. quæst. 2. n. 30. Montaluo in l. 16. tit. 5. p. 1. Barbosa in pastor. c. 2. n. 1.

4 Et superintendens ab ἐπι, quod

est supra, & σκοπεῖν, intendere, quasi supra intendens, hoc est, curam gerens subditorum: & etiam quia supra intendere, id est, cælestia tantum querere, vbi eius conuersatio esse debet, c. clericos 21. dist. c. qui Episcopatum 8. quæst. 1. l. 16. tit. 5. part. 1. & ibi Lupus. Diuus Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 1. num. 10. Soto in 4. dist. 24. quæst. 2. Angelus & Armilla verbo Episcopus, num. 2. & num. 1. Abb. in 1. quæst. incipit Episcopus, num. 10. Albaratus in c. 1. de his qui feudum dare possunt, num. 4. Marius Alterius de censur. tom. 1. lib. 5. disp. 12. cap. 2. col. 5. Agia de exhibendis aux. 3. fundam. Garcia de nobilitate, gloss. 48. §. 3. num. 55. Gratianus discip. tom. 2. cap. 298. num. 72. Probus, Lancellott. Medicis, Innocent. Biaxio, Selua & Toletus, supra.

4 Et in l. munerum 18. ff. de muneribus & honor. Qui pani præerat, & cæteris venalibus rebus, dicebatur Episcopus: quia ideo episcopus præest, vt subditorum necessitatibus subueniat; quod si non facit, vacuum nomen Episcopi portat, c. fratrem. 86. dist. Petrus Gregorius, Lancellottus, Selua, Stronica, supra. Bouadilla in politica lib. 3. cap. 3. num. 4.

5 Et apud Indos ille, qui quidquid in urbibus, quidquid in agris agebatur inquirebat, & Regi, Præfidi, & Magistratibus referebat, vocabatur Episcopus. Petrus Gregorius, syntagm. supra.

6 Dicitur Antistes, quasi ante alios

stans. Gloss. in Clement. 1. de sepultur. col. 3. num. 60. Archidiacon. & eius Additionat. in c. generaliter 16. quest. 1. Montaluo in l. 16. tit. 5. part. 1. Durantus, Stunica, Lancellot.

7 Et summus Sacerdos ratione Ordinis, c. Deus, 3. quest. 1. c. quia 36. dist. c. accusatio 2. quest. 7. ibi: unde liquet quod summi Sacerdotes, id est, Episcopi, à Deo sunt iudicandi, c. manus de consecr. dist. 5. c. clericos, 21. dist. c. unico cum gloss. de sacra unct. Lancellotus. Durant. Archidiacon. Geminianus in c. & si sententia 5. de sentent. & re iudicat. lib. 6. num. 9. Iason in l. 1. ff. de iurisdic. omnium iudicum. Siculus de praesent. basilica 1. part. 1. num. 49. Soto in 4. sentent. dist. 24. q. 2. Ioann. Rand. de dispens. in prelude. Durant. lib. 2. c. de Sacerdote. Cephalus consil. 1. num. 49. lib. 1. tom. 1. Zerola in prax. part. 2. verbo Episcopus, num. 13. Rodeanus de simonia tom. 2. part. 1. c. 24. num. 3.

8 Et Summus Pontifex; & Pontifex Maximus, c. de his, vers. à summis Pontificibus, de cons. dist. 5. c. clericos, 21. dist. c. Valentinianus, 63. dist. c. numquam 9. dist. c. Pontifices, 7. quest. 1. c. siquid 2. quest. 7. c. inolita 11. quest. 1. c. si quis, 36. dist. c. cum inter. de elect. clem. 1. de poenis, & ibi Cardinal. gloss. singul. in c. licet Romana, de constit. lib. 6. Ioannes de Ligamo de horis canonis sum. 1. num. 5. Calaneus in catalog. part. 4. consil. 25. Durantus lib. 2. cap. 2. Tertullianus de baptismo. Diuus epistol. 4. Gambarus, Zerola, Rodeanus, supra. Filefacus de sacra Episcoporum auth. c. 9. §. 5. in fine fol. 99.

9 Et si quæris, quare dicantur summi Pontifices, & summi Antistites? Respondeant tibi, quia tenent locum quem Aaron obtinebat: constat ex epistola Theodulphi Aurelianensis Episcopi ad Presbyteros, seu Parochos Aurelianenses, ubi ait:

Episcopos tenere gradum, summi Pontificis Aaron. Filefacus supra, & sicut ille summus Pontifex dicebatur, sic episcopus eisdem titulis decoratur.

Et Cardinalis: sunt enim Ecclesie cardines, in quibus fides Catholica sustentatur, sicut ostium cardine: ita Ecclesia, ac quilibet eorum Diocesis, sua prudentia, sanctorum, doctrina, & solertia regitur c. relatio. & ibi Gloss. verbo Cardinalis 21. quest. 1. c. pastoralis 7. q. 1. Laudensis de Card. quest. 16. Petrus Gregorius syntagmat. part. 2. lib. 15. cap. 4. num. 5. Siculus de praesent. part. 1. basilica 1. num. 25. Borgasius de irregul. part. 6. num. 42. Lancellot. in templo, lib. 2. cap. 2. de Cardinali §. 1. num. 19. Soto in 4. sentent. dist. 24. quest. 2. art. 4. col. 4. in fine. Garcia de nobilitate, gloss. 48. §. 3. n. 55.

Et dicitur Christus, c. quisquis, cum gloss. 24. quest. 3. Lancellot. in templo, lib. 2. cap. 5. num. 6. Et tenet locum eius in Ecclesia, & est eius Vicarius particularis, c. mulier 33. quest. 5. ibi: quia Episcopus personam habet Christi, quasi ergo ante iudicem, sic ante Episcopum, quia Vicarius Domini est. Clement. si quis suadente §. neque super, & ibi Abbas de Pennis Gloss. in c. fleat de poenitent. dist. 5. Gloss. in c. inter corporalia de translac. Episcopi, verbo Vicarium. Gloss. in extranag. unam sanctam de maior. & obed. l. 3. tit. 5. part. 1. ibi: e como quier que cada vn Obispo tenga lugar de nuestro seignor Iesu Christo: es a Vicario del sobre aquellos que son dados en su Obispado, & ibi Lopez. Abbas in quest. 1. num. 11. Geminianus in c. final. de sentent. & re iud. lib. 6. num. 9. Siculus & Rodeanus supra. Maltetius de oblat. imagini factis, part. 4. num. 3. Tufchus, liter. E, conclus. 237. num. 16. Randei de dispens.

in

in proem. Graffis lib. 3. cap. 2. num. 2. Monachus in c. super hoc, num. 3. de hereticis, lib. 6. Marquetanus de commiss. tom. 3. part. 3. cap. 1. §. 1. num. 37. Horfmida Papa Epistola 4. cap. 1. Philippus Probus in addit. ad Praefatum. Ioann. Monachi in 6. decretul. num. 4. Selua de benefic. part. 1. quest. 5. num. 164. Zerola in prax. part. 2. verbo Episcopus, obiect. 1. Lancellottus lib. 2. cap. 5. num. 6. Filescacus cap. 1. §. 2. fol. 3.

14 Et Vicarius Dei. Diuus Ambrosius in 1. Corinth. cap. 2. Filescacus vbi supra.

15 Et Vicarius Apostolorum. Durantus in rationale, lib. 2. c. de Sacerdote. Concil. Parisiens. in praefat. Filescacus supra. Soto in 4. sentent. dist. 7. quest. unic. art. 11. col. 4. c. unico de sacra vntione. Stunica de vera religione, lib. 3. c. 18. col. 3.

16 Et Vicarius Moyfis. Durantus supra. Et Vicarius Papæ. Selua de beneficiis 2. part. quest. 1. num. 19. Gonzales in regula 8. cancellar. c. 2. num. 18.

17 Et repræsentat personam Dei. c. unico. §. caput iniungitur. de sacra vntione, & ad hoc refert Eusebius lib. 1. de vita Constantini, cap. 35. Constantinum dicere solitum: se honorare Episcopos non tanquam homines, sed quia in eorum animis insideat Deus. Filescacus de sacra Episcoporum. auth. c. 1. §. 2. fol. 1.

18 Et Diuus Ambrosius in c. 4. Epistola ad Ephesios tradit, in Episcopo omnes ordines esse; quia primus Sacerdos sit, hoc est, Princeps Sacerdotum, & Propheta, & Evangelista; & cætera adimplenda officia Ecclesiæ in ministerio fidelium in eis reperiri referunt Hincmarus epistola 4. cap. 4. & Filescacus d. §. 2. fol. 4.

19 Et in terra Dei vices gerit. Soto in 4. sentent. distinct. 21. quest. 1.

artic. 3. col. penè ultim. in princ.

Est Legatus Dei, c. sicut vir, 7. q. 1. ibi: eumque amare & diligere, vt legatum Dei. Et ibi: c. omnis c. qualis. 9. c. accusatio 2. quest. 7. clem. 1. §. neque super de Pennis, & ibi Abbas, & Cardinalis & Vitalinus num. 80. Probus in 6. de orat. vbi supra. Diuus Gregorius in pastor. c. 7. part. 2. Siculus, Rodeanus, Filescacus, Maluetius supra. Bolognini. de indulgentiis, num. 22. Abbas in quest. 1. num. 11. Menochius de arbitrar. lib. 2. centur. 5. casu 424. num. 2. Speculator lib. 1. part. 1. titulo delegato, §. 1. num. 2. Lancellott. lib. 2. cap. 5. num. 6. Graffis d. lib. 3. cap. 2. num. 2. Lopez in l. 66. tit. 5. part. 1. Holseda de incompatib. benefic. part. 1. num. 5. Agia de exhibend. aux. 3. fundament. Barbosa in pastoral. cap. 2. num. 8.

21 Diuus Ignatius in Epistola ad Smyrnenses inquit, Episcopum duplicem referre imaginem: vnã quidem Dei, quatenus imperat, & iubet; alteram Christi, quatenus sacrificat, seu Sacerdotio fungitur. Ad priorem facit illud eiusdem Ignatij Epistola ad Trallianos, vbi scribit, episcopum gerere imaginem Dei, & Patris omnium: & in epistola ad Magnesianos dicit, episcopum præsidere in locum Dei, quoad imperandi vim & potestatem spectat ad secundum illud Isidori Pelusiota lib. 1. epistola 136. ad Hermenium comitem, vbi scribit, episcopum gerere imaginem Christi, ac ipse munere fungi. Et ob id amiculum circa humeros gestat, non ex lino, sed ex lana contextum: vt se imitotem esse Christi ostendat, magni Pastoris, qui ouem aberrantem quæsiuit, & inuenit, inuentamque humeris sustulit. Filescacus d. c. 1. §. 1. fol. 2.

22 Appellatus Deus, Angelus, & Stella. Garcia de nobilitate gloss. 48.

- §. 3. num. 55. *Agia de exhibend. auxil. 3. fundam.*
- 24 est oculus Dei, c. vos 6. *quast. 1. e. accusatio. vers. qui vos tangit 2. quast. 7. Geminianus in c. ultim. de sentent. & rei iudic. Garcia & Agia supra. Troilus Maluetius de oblationibus part. 4. n. 3. Graffis lib. 3. cap. 2. num. 2. Zerola part. 2. verbo Episcopus, num. 13. Lancellottus lib. 2. c. 5. n. 6.*
- 25 et Thronus Dei. Concil. Toletan. 2. cap. 5. & Conc. Roman. 2. sub Syluestre I. congregato: iuxta illud Daniel 7. Thronus eius flama ignis, rotæ eius ignis accensus; secundum interpretationem Diui Gregorij homil. 5. in ezechiel, vbi dicit: Hi enim qui animarum custodes sunt, & pascendi gregis onera susceperunt, mutare loca minimè permittunt: (hoc est mirabile in fauorem residentia.) Sed quia in vno loco positi, diuinitatis in se præsentiam portant, & ardent, zelo animarum subditorum; & idè dicebat Paulus Apostolus, verus episcopus, ad Romanos 9. *Cupio anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Thronus Dei, flamma ignis dicitur. Hinc marus epistola 5. cap. 17. *Filefacus d. c. 1. §. 2. fol. 3.*
- 26 Est fundamentum ecclesiæ. c. *fundamenta, de elect. lib. 6. Siculus de præstant. part. 1. basil. 1. num. 9. Randeus de dispens. in procem. Probus in præfat. Ioannes Monachi in 6. decretal. n. 4. verbo Bonifacius 8. Agia supra. Garcia de nobilitate gloss. 48. §. 3. n. 55.*
- Quod singulariter prophetauit Regius Vates in Psalm. 86. *ibi: fundamenta eius (loquitur de Ecclesia) in montibus sanctis: diligit Dominus portas Sion super omnia tabernacula Iacob.* Montes sancti in ecclesia qui sunt, nisi episcopi, qui in excelsa ac sublimi dignitate sunt sublati, vt ex ea ecclesiam gubernent, & re-
- gant, & omnium exemplar sint, & viuendi norma: & sic ecclesia episcopos vt fundamenta præcipua habet, super Petro, & quibus Dominus ecclesiæ fortiudinem solidauit. Diuus Hieronymus, *in libro contra Iovinianum, c. in noua de panis.* Portæ autem Sion, quas Dominus diligit; episcopi sunt. Sit mihi testis Prosperus Aquitanus, *in lib. 2. de vita actiua, & contemplatiua, cap. 2.* vbi eos esse cælestis Sion portas apertè testatur in hunc modum: *Ipsi ianuæ ciuitatis æternæ, per quas omnes qui credunt ingrediuntur ad Christum, qui tam ardenti amore eos diligit, quod iam non vocat eos seruos sed amicos: & omnia quæ audiuit à Patre suo nota facit eis.*
- Et est Scutum fidei, cuius doctrina subiecti se defendere, & tueri debent: & quia iacula eis iacta in se recipere debet. Philippus Diaz *in Mariali fol. mibi 194.*
- Est Vas fidei, in quo Catholica fides seruatur, l. 1. tit. 5. part. 1. & ibi Lopez.
- Et Lapis sanctuarij. Diuus Gregorius *in pastoralis, part. 2. cap. 7. Agia de exhibendis auxil. fundam. 3.*
- Et Lux mundi, & Sal terræ. *Matth. 5. c. sit rector. 43. dist. c. Sacerdotes, 93. dist. l. 1. tit. 5. part. 1. & ibi Lopez.* Nam sicut sal ita ciborum condituris necessariò ad saporem applicatur: quia si deficit, ibi & sapor non adest; ita præsentia & doctrina episcopi tam necessariè subditis necessaria est, quòd ea deficiente mox corrumpuntur, & timor Dei (qui est verus animi sapor) abest. et quemadmodum sal idè extabescit vt aliis profit, aliter verò minimè: sic episcopus in subditorum vtilitatem extabescere debet, & se facere omnia omnibus, vt dicebat Paulus 1. *Corinth. 9.*

Dicitur

32 Dicitur Columna ecclesie, c. canonica. 3. quest. 5. c. accusatio 2. quest. 7. clem. si quis tradente. §. neque super. de pœnis, & ibi Panormitan. num. 26. & 27. l. 1. tit. part. 1. ibi: E por ende son assi como pilares de la santa Iglesia. Geminianus in c. fin. de sent. & re iud. lib. 6. num. 9. Vitalinus in d. clem. 1. de pœnis. num. 80. Sculus de prestant. part. 1. basil. 1. num. 9. Abb. in quest. 1. incipit Episcopus, num. 11. Agia, Filescus ubi supra. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. num. 6. Rodeanus de simonia p. 1. tom. 2. c. 24. n. 2.

33 Et Pater ecclesie, c. quorum vices, 69. dist. c. qualis 2. quest. 7. d. clem. 1. depen. & Scribentes ibi Archidiacon. in c. generaliter 16 quest. 1. Panormitan. Agia & Sculus.

34 Et Pater ecclesie, c. loquitur, 93. dist. c. estote, 96. dist. c. oues, c. cum pastoris 2. quest. 7. c. oues, 6. quest. 1. c. ne pro defectu, de elect. Biaxio in director. part. 3. cap. 49. Garcia de nobilitate, gloss. 48. §. 3. num. 55. Montaluo in l. 1. tit. 5. part. 1. Filescus, Agia, & Lancellottus.

35 Et Minister Dei, & index corporum & animarum. Lancellott. d. c. 5. num. 6. & clarissimum luminare mundi. Filescus d. c. 1. §. fol. 3.

36 Et Doctor ecclesie, c. quisquis 93. dist. c. sententia 2. quest. 7. c. ex iuncto. de hereticis. Garcia, Agia, & Filescus d. c. 1. §. 4. & 5.

37 Prædicator Dei. Marc. c. vltim. c. Episcopus el 3. 88. dist. c. qui suis, 93. dist. l. 1. tit. 5. p. 1. Biaxio in director. c. 49. num. 3. part. 3. Menochius de arbitrar. lib. 2. centur. 5. casu 424. num. 2.

38 Et diuinus Præco. c. sit rector. 43. dist. c. sicut vir. in fine 7. q. 1. Montal. in l. 1. & Lopez in l. fin. tit. 5. part. 1. Agia supra.

39 Et Caput suæ Diocesis, c. cum non liceat, de prescript. Abb. in c. quoniam de officio ordinar. num. 2. Tuschus liter.

E, conclus. 242. n. 5. Sebastian. de Medicis de legib. part. 1. quest. 14. Casaneus in catal. p. 4. conf. 25. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. num. 6. ubi dicit, quod principaliter est caput sui Capituli, cum quo vnum corpus facit, non sic cum clericis Diocesis, §. 4. & quod facit vnum corpus cum Canonicis, sicut Papa cum Cardinalibus, & melius è contrario sicut Cardinales cum Papa. Paris. de resignat. lib. 3. quest. 1. num. 71. & ibi citat Hostiensem in c. antiqua de priuilegiis.

Est totius suæ Diocesis Curatus, c. quoniam 14. de offic. ordinar. Tuschus liter. E, conclus. 242. num. 20. Boherius de ordin. graduum vtriusque fori, n. 16. Zerola in prax. part. 1. verbo Episcopus, num. 16.

Est Sponsus omnium ecclesiarum suæ Diocesis, cum quibus arctissimum matrimonium contraxit, licet particulariter cum ecclesia cathedrali, c. sicut vir 7. quest. 1. c. inter corporalia, de translat. Episcop. c. nisi cum pridem de renunt. Abbas in c. cum omnes de const. num. 4. Agia de exhibend. 3. fundam. Tuschus liter. E, conf. 237. num. 14. Lopez in l. 6. 2. tit. 5. p. 1. Casaneus in catal. part. 4. conf. 32. Menoch. de arbit. lib. 2. centur. 5. casu 423. num. 2. Syluester verbo Episcop. num. 2.

Ad quas regendas à Spiritu sancto est positus, c. legimus, 93. dist. ibi: Attendite vobis, & cuncto gregi, in quo Spiritus sanctus posuit Episcopos. c. sit rector. 43. dist. c. nisi cum pridem. de renunt. Concil. Trident. de reformat. sess. 6. can. 1. & sess. 23. can. 4. Agricola in appendice ad Sotum, in lectionibus de institur. Sacerdot. fol. 91. in medio.

Et vocatur Sol. c. solita, de maiori-tate & obedientia. Tuschus litera E, conclus. 234. num. 9. Comparatur nam-que

40

41

42

43

que Soli, hac meo iudicio de causa: quia sicut sol non est alius pauperi, alius diuiti, sed omnibus communis: ita Episcopus omnibus debet esse communis, non spectando personam, sed rem.

2. Et sicut Sol suos radios, & claritatem non in sui ostentationem, sed in frugum terræ, & hominum vtilitatem expendit: ita Episcopus redditus suos non in vanam, ac infructiferam pompam suæ personæ, familiæ, seu nepotum consumere debet; sed inter pauperes & necessitate pressos diuidere.

3. Et sicut Sol per omnes mundi partes velociter currit, ipse per se non per alium, sic omnia fouet, omnia illuminat, atque clarificat: ita Episcopus ipse per se, non semper per Visitatores Dioccesim suam percurrere tenetur, ad Confirmationis sacramentum conferendum, & ad res emendatione dignas, quas tunc disquirat corrigendas, & ad pabulum diuini verbi suis erogandum, & sic erit solatium afflictis, & impiis terror.

4. Sol enim numquam requiescit, semper velociter currit, semper inuigilat: & sic Episcopus non se existimet assumptum vt requiescat, sed vt continuò vigilet in animarum salutem: neque se excusatum putet, quia Vicarium, & viros idoneos habet, nam nihilominus supra omnes intendere, & inuigilare tenetur, & non otiositati, deliciis, & recreationibus se tradere.

5. Et sicut Sol omni tempore hinc vel illic semper assistit, & numquam se abstrahit ab hominum oculis, quibus continuò clarificat, & illuminat: ita Episcopus omni tempore ac assidue assistere debet subditorum gubernationi, sine dila-

tionem temporis. Ad quod facit illud, quod Ietro ad Moysen dixisse legitur, Exodi cap. 18. *Pronide autem de omni plebe viros sapientes, & timentes Deum, qui iudicent populum omni tempore.* Nam ille qui iudicandi ac gubernandi alios officium suscipit, non debet habere tempus ad requiescendum sibi, sed totum consumere in sui officij implemento: non debet se excusare ab audiendis subditorum petitionibus, cum eo quod requiescit, manducat, aut etiã quia in secreto cubili reclusus est: nam omne tempus proprium est subditorum, & sic in eorum vtilitatem expendere (de honestate) tenetur, & omni tempore iudicare, & audire subditorum querelas, vt sic Solem imitetur, cui assimilatur.

6. Et sicut Sol idè præst vt orbem illuminet, & tenebras auferat: sic Episcopus idè præst, vt omnes sua prædicatione & doctrina nutriat, doceat, atque illuminet, & vt ignorantia tenebras à suis subditis recedere faciat.

7. Et sicut Sol radiorum claritate omnia imperfecta patefacit, & illos qui odiunt lucem fugere facit: ita Episcopus sua diligentia & cura, omnia debet perquirere, ac inuestigare, ne sua socordia aut inertia, malefacta obliuione operiantur, & impunita remaneant maleficia; & sic fugient à facie sua, qui maledictionem sicut vestimentum induunt, dicentes in corde suo, non requireret.

8. Et quemadmodum statim eùm Sol se abdidit, terra operitur tenebris, & venit nox, quæ est scelertorum opertorium: sic dum Episcopus se absentat Diocesi, lucem eripit, & noctem infert. Vtinam Noster Catholicus Rex, sui Consularij,

& etiam ipsi Episcopi quot damna & incommoda Ecclesiæ, & animæ subditorum patiuntur, expenderent, in Episcopi absentia. Tunc etenim ad omnes abusus, & relaxationes patet aditus, Clerici efficiuntur irreligiosi, sæculares irreuerentes, pereunt pauperes, & nimis patiuntur, ecclesiasticæ observationes, & immunitates corruunt, redditus, & priuilegia particularia dignitatis vsurpantur, via ad delinquendum aperitur, cultus diuinus minuitur, hospitalitas debita non seruatur, ruinis patet ædificia nobilia, quæ magnificentia extruxerat decessorū, (& quod amarius & dolendum) animarum cura negligitur, & vitiorum sensibus fomentum periculosè præbetur. *extrauagans execrabilis, Ioan. 22. de præbend. extrauagans execrabilis, de præb. inter communes.*

9. Et sicut Sol præcellens est in claritate, & puritate, & ab ipso luna & stellæ claritatem recipiunt, & lucem: sic episcopus puritate, & integritate vitæ omnibus antecedere debet, vt lux vitæ sanctimonia & exemplo alios illuminet atque ad perfectionem consequendā inuitet.

10. Et sicut Sol inter omnes cæli planetas, primus est, claritate, formositate, magnitudine, atque utilitate: ita episcopatus inter dignitates omnes Ecclesiæ Dei primus est, origine, potestate atque excellentia; & inter eas (sede Petri humiliter venerata, & excepta,) principatum singulariter obtinet.

11. Et quemadmodum tunc obscuratur Sol, cum terra aduersus eum stat, & ei se opponit, atque impedit ne radios in illam partem extendat: sic episcopus quando terrena appetens quæ huius sæculi sunt, quærit, & commoditatem propriam, augmentum personæ,

ditare nepotes, & consanguineos, tunc obscuratur, atque obscurationis effectus transmittit: quia terrena quæ intra se habet, impediunt, ne se totum in vtilitatem subditorum impendat, vt sui muneris est, ad quod est electus.

12. Et sicut Sol cum obscuratur, omnes angit, conturbat, & terrore commouet speculantes quid significet, aut immineat: sic episcopus cum aliqua culpa maculatur, subditos vexat, & horrore perfundit, & à quo optimam imitationem deducere debebant, inde pessimum deducunt exemplum; qua de causa episcopus irreprehensibiliter viuere debet, vita, habitu, forma, & conuersatione, vt sit suis subiectis exemplum, & viuendi norma, non scandalum.

Episcopus est Oculus gregis, & idè rectissimè, cum omni cura ac diligentia iter cælestis patriæ ostendere subditis tenetur, ne ambo in foueam cadant, *c. cum su de atate & qualitate. Menochius de arbitrar. lib. 2. centur. 5. casu 425. num. 5. Agia de exhibend. aux. 3. fundam.*

Habet officium nutricum, quæ paruulis lac præbent, (& ne faciat obsecro, sicut impiæ mulieres, quæ infantulos pariunt, & exponunt, vt vulgò dicitur, fortunæ committunt, vt alieno nutriantur lacte, & labore, aut pereant, hoc est, ne vt facillimè se voluptatibus tradant, subditos aliis committant curandos, vt aliena alantur doctrina, aut penitus destruantur.) Hugo de offic. quatuor. Pralat. summ. 2. de secundo Pralato. n. 3. Agia de exhibend. fundam. 3.

Et dicitur Canis, quia contra ecclesiam persequentes latrare debet, & vulnera peccatorum lambere, *c. qui regiminis 2. quest. 7. c. scita.*

- ris 7. *quest. 2. Greg. Lopez in l. 1. tit. 5. part. 1.*
- 49 Et Custos ciuitatis. Diuus Gregorius in *pastorali, part. 2. cap. 7. Agia vbi supra.*
- 50 Et Aries, quia gregibus præstat ducatum, *c. scitaris 7. quest. 1. Marquetanus de commiss. tom. 3. part. 3. c. 1. §. 1. num. 44. Lopez supra.*
- 51 Habet officium Agricolaë, vt euellat, ædificet, dissipet, & plantet, *c. solita. de maior. & obedient. Agia supra. Montaluo in l. 1. tit. 5. p. 1.*
- 52 Est Aduocatus vt oret pro populo sibi commisso, *c. quia Sacerdotes 10. quest. 1. c. ipsi Sacerdotes 1. quest. 1. c. si quis 3. 36. distinct. Agia & Montaluo.*
- 53 Et comparatur Cordi; nam sicut cor fons est omnium sensuum, sic episcopus fons esse debet, vt ex eò crebræ preces exeant: & sicut cor est veluti medium inter animam, & corpus, sic episcopus medium esse debet inter Deum & homines.
- 54 Est Medicus animarum: quia omni curationis modo animæ morbum depellat, & ad salutem gratiæ reducat. *c. disciplina. 49. distinct. c. accusatio 2. quest. 7. c. omnis de pœnit. Agia & Montaluo.*
- 55 Et cælestis Dux. *c. si officia 59. dist. Archidiaconus. & eius Additionator in c. generaliter 16. quest. 1. Philippus Probus in addit. ad præfat. Ioannes Monach. in 6. decretal. super verb. Bonifac. 8. Agia supra.*
- 56 Et dispensator bonorum ecclesiasticorum. Hugo de offic. quatuor. *Prælat. summ. de secundo Prælato, num. 1. Agia supra.*
- 57 Et Pater spiritualis & Dominus subditorum, qui si ei denegarent dominium, acriter punirentur. *Probus supra. Lancellottus in templo, lib. 2. cap. 5. num. 6. Parisius de resignat.*
- libro 3. *quest. 1. num. 12.*
- Et tutor, ac Pater pauperum: vnde procedit posse loca pia, licet laicalia visitare, & nomine pauperum hereditatem pauperibus relictam adire. *Tuschus liter. E, conclus. 237. num. 18. Fauianus de Monte de empt. & vendit. quest. 3. num. 35. Menochius de adipiscenda possess. remedio 4. num. 26. Lancellottus in templo, d. lib. 2. cap. 5. Episcopo de n. 6.*
- Et idem potest appellare pro subditis, vel pro ciuitate sua, etiam sine ciuium mandato. *Speculator, lib. 2. part. 3. titul. de appellat. num. 15. §. 1. Sigismund. Scacia de appellationibus, lib. 3. cap. 2. quest. 5. num. 56. vbi ponit aliquas limitationes.*
- Quod tutor & defensor pauperum sit, viduarum, & pupillorum, patet ex decreto Concilij Maticensis 2. *cap. 12. ibi decernimus vt iudices non prius viduas & pupillos conueniant, nisi episcopo nuntiauerint, cuius sub velamine degunt: & ob id factum decretum hoc, quoniam tunc temporis viduæ & pupilli veluti defensore carentes, à iudicibus crudelius pro leuissimis causis affligebantur. latè Ioann. Filescus c. 1. §. 19. fol. 36.*
- Cum Pelusiora cœpimus, & cum Prospero Aquitano finimus, *in lib. 2. de vita actiua & contemplatiua cap. 2. vbi agens de episcopalis dignitatis præstantia, hæc dixit. episcopi per Dei gratiam fiunt diuinæ voluntatis iudices, ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores, fideles populi Duces, veritatis assertores, prauæ doctrinæ hostes, omnibus bonis amabiles, & malè sibi consciis etiam ipso visu terribiles, vindices oppressorum, Patres in fide Catholica regenerantium, Prædicatores cælestium præmiorum, exemplar bonorum operum, documenta virtutum,*

tutum, & forma fidelium; ipsi sunt Ecclesiæ decus, in quibus amplius fulget ecclesia, ipsi columnæ firmissimæ, quibus in Christo fundatis innititur omnis multitudo credentium, ipsi Ianuæ ciuitatis æternæ, per quas omnes qui credunt ingrediuntur ad Christum; ipsi ianitores, quibus datæ sunt clauēs regni cælorum, ipsi etiam dispensatores regiæ domus, quorum arbitrio in aula Regis æterni diuiduntur gradus, & officia singulorum. Ex Prospero alios descripsisse testatur Filescus de sacr. Episcop. autor. c. 1. §. 2. fol. 3. & ex Filescio de verbo ad verbum transcripsit Barbosa de Filescio nullam faciens mentionem, in pastorali c. 6. tit. 1. n. 14.

SUMMARIUM.

Philosophi sententia. num. 1.
 Episcopus vocari debet Pater, & Dominus. num. 2.
 Antiquitus qui denominabantur hoc nomine, de segnor. num. 3.
 Carmelitana discalceatorum familia extollitur. num. 4.
 Diuus Ioseph authoris Pater ac Dominus. num. 5.
 Diuus Ioseph laudatur. num. 6.
 Diui Bernardi ac Vigerij verba referuntur in laudem Iosephi, Dei patris putatiui. num. 7.
 S. Ioseph antequam nasceretur sanctificatus. num. 8.
 D. Ioseph virgin. tatem perpetuam seruaui. num. 9 & 13.
 D. Ioseph in celo post B. Mariam primum locum obtinet. num. 10.
 Non surrexit maior. Diuo Iosepho. num. 11.
 Quomodo intelligi debeat illud

Domini nostri Iesu Christi, quatenus dicit, nullum surrexisse maiorem Ioanne Baptista. num. 12. & 13.
 B. Maria cum corpore & anima in celo. num. 14.
 D. Ioseph quando surrexit, & an in corpore & anima in celo gloriosus sit. num. 15.
 D. Bernardini de Sena verba ponuntur. num. 16.
 prouerb. Cap. vltimum explicatur. num. 17.
 R. Magister Melchior Prieto electus Episcopus de Paraguay Ordinis B. Mariae de Mercede, laudatur. num. 18.
 Episcopi quare dicantur Domini. num. 19.
 Subrogati assumunt qualitatem Principalis. num. 20.
 Episcopus tam quam Christus honorandus. num. 21.
 Episcopus dicitur Sacrosanctus, & Deo amabilis. num. 22.
 Et Religiosissimus. num. 23.
 Et Reuerendissimus. num. 24.
 Et membrum Reipublice Christiane. num. 25.
 Et persona notabilis. num. 26.
 Et persona honesta. num. 27.
 Et Persona magna. num. 28.
 Et Persona egregia. num. 29.
 Et Persona excelsa. num. 30.
 Et spectabilis. num. 31.
 Et clarissimus. num. 31.
 Et eminentissimus. num. 32.
 Et serenissimus. num. 33.
 Et par Proconsulibus. num. 34.
 Est maior Praside ciuitatis. n. 35.
 Adelantatus Regni equiparatur

- Episcopo. num. 36.
 Dicitur Prætor ciuitatis. num. 37.
 Debet vocari Segnorio. num. 38.
 Episcopo titulari an debeatur Segnorio. num. 39.
 An Abbatibus, & utrum gestare possint in choro indumentum murellum. num. 40.
 Illustrissim. Archiepiscopus Toletanus an vocari debeat Segnorio illustrissima. num. 41.
 Archiepiscopus Toletanus dicitur Patriarcha. num. 42.
 An portare possit ante se crucem. num. 43.
 Est totius Hispanie Primas. num. 44.
 Archiepiscopus Toletanus dicebatur antiquitus Archiepiscopus Hispania, per excellentiam. n. 45.
 Augustinus Barbosa redarguitur. num. 46.
 Archiepiscopus Toletanus Cancellarius maior Castella. num. 47.
 Cancellarius maior Castella primum obtinet locum post Regem. num. 48.
 Episcopus an sit illustris. num. 49.
 Præses Prouincie erat clarissimus, excellentissimus, & illustrissim. num. 50.
 Episcopus est Præses prouincie. num. 51.
 Prætor an debeat portare baculum iustitie coram Præsede. num. 52.
 Et an coram Episcopo. num. 53.
 Defensor ciuitatis erat illustris. num. 54.
 Episcopus est similis defensori ciuitatum. num. 55.
 Dux, Comes, & Marchio, illustres & spectabiles dicuntur. n. 56.
 Episcopus dicitur Dux, Comes, Marchio, & Rex. num. 57.
 Præfectus pratorius dicebatur illustrissimus. num. 58.
 Episcopus dicitur Præfectus prator. num. 59.
 Consiliarij Principis sunt illustres. num. 60.
 Episcopi sunt Regij Consiliarij. num. 61.
 An hæc practica procedat in regno Neapolitano. num. 62.
 Dux vocatur excellentia. n. 63.
 Regis Consiliarij sunt pars corporis Principis. num. 64.
 Rex est superillustris. num. 65.
 Episcopus est illustrissimus. n. 66.
 Episcopi quare dicuntur Regij Consiliarij. n. 67. vsque ad 71.
 Episcopi Magnates & Proceres regni sunt, & Reipublicæ præcipua membra. num. 68.
 Magnatum & Procerum officium quale. num. 69.
 Rex caput Regni. num. 70.
 Episcopi antiquitus residebant circa personam Regiam causa consulendi. num. 70.
 Episcopi tenentur ire ad Regem quando ab eo vocantur. n. 71.